

Michelle Boyajian

Raak
mij aan

the house of books

Oorspronkelijke titel: Lies of the Heart
Oorspronkelijke uitgave: Viking/The Penguin Group
Published by arrangement with Lennart Sane Agency AB
Copyright © 2010 Michelle Boyajian
Copyright voor het Nederlandse taalgebied © 2012 The House of Books,
Vianen/Antwerpen

Vertaling: Catherine Smit
Vormgeving omslag: Studio Jan de Boer bno
Omslagfoto: Sarah Ann Loreth/Arcangel Images/HH
Binnenwerk: ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 3046 5
NUR 305
D/8899/2012/128

www.thehouseofbooks.com

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Proloog

Ieder mensenleven kent absurde momenten, zoals dat waarop Katie de moordenaar van haar man recht in de ogen kijkt. Toen Jerry La-Plante haar man doodschoot, was Katie niet in het recreatiecentrum aanwezig. Maar nu ze in Jerry's lichtblauwe ogen kijkt, ziet ze voor zich hoe Nicks gezicht vertrekt van schrik en pijn, terwijl de kogel de zachte huid tussen zijn rechteroog en de brug van zijn neus doorboort en binnendringt in zijn schedel. Ze zinkt diep weg in het blauw van Jerry's ogen en volgt de baan van de kogel. Die doorboort eerst Nicks frontale kwab en wist daarbij alle herinneringen uit aan hun boottochtjes naar Cape Cod, hun huwelijksdag en aan hoe ze, opgekruld in bed, soms tot diep in de nacht in bed lagen te fluisteren. De kogel raakt de achterzijde van zijn schedel en explodeert. Flarden metaal verwoesten zijn vermogen om smaken en geuren te onderscheiden, zijn vermogen om met zijn ogen te knippen en te lachen, en zijn vermogen om woorden te koppelen aan beelden en gevoelens. Ze ziet hoe de kleine kogel Nicks hypothalamus doorboort – het hersengebied dat de regionale patholoog omschreven heeft als het hart van alle menselijke emotie – om daar uiteindelijk tot stilstand te komen. Ze stelt zich voor dat alle gelukkige momenten die Nick ooit heeft beleefd uiteenspatten, dat de grijze massa in de seconden voorafgaand aan zijn dood nog één keer hevig opvlamt, een opleving waarin ook zij hier en daar opduikt met een lieve glimlach of een teder gebaar. Een laatste orgie van hersenactiviteit voordat hij haar wereld verlaat, een gegeven dat er uiteindelijk toe heeft geleid dat zij in de rechtszaal oog in oog is komen te staan met zijn moordenaar.

EEN

1

Langer dan zo'n twintig seconden hoeft het niet te duren – hooguit vijftientwintig. Voor de zekerheid gaat ze alle vereiste bewegingen in gedachten nog eens zorgvuldig na. Richard is nu goed op dreef, hij loopt voor de jury heen en weer en knoopt zijn donkere jasje los. Katie weet precies wat dit betekent – nadat hij haar echtgenoot aan de juryleden heeft voorgesteld (als een toegewijde logopedist die alles voor zijn cliënten overhad en die zich met hart en ziel inzette voor de gehandicapte medemens) zal hij de aanwezigen vertellen wat er die dag is gebeurd. Richard zal Nick weer van haar afnemen. Ze doet haar ogen dicht en controleert de timing nog een keer.

Opstaan en naar het einde van de eerste rij schuifelen: vijf seconden. Rustig en uiterst beleefd natuurlijk, bij iedereen die ze passeert zegt ze *sorry, sorry*, maar ze moet doorlopen en vooral niet aarzelen wanneer ze per ongeluk op iemands tenen trapt. Nog eens vijf seconden om het hekje te openen en door te lopen naar de tafel van de verdediging. Het zal op zijn minst tien volle seconden duren om zichzelf over de tafel heen op Jerry te storten, haar rechterwijsvinger in een van zijn oogkassen te steken en hem er gekromd weer uit te trekken, of om zijn neusbeen met de muis van haar hand in zijn hersenen te drijven. Ja, twintig seconden heeft ze daarvoor zeker wel nodig. Misschien nog wel tien seconden extra als de bewaking adequaat reageert en eerder bij Jerry aankomt, die gebogen over een geel schrijfblok druk met een pen in de weer is.

Een pen.

Nog een paar seconden erbij en ze kan hem de pen ontfutselen, haar hand hoog opheffen en hem dan uit alle macht...

‘Op vijf mei van dit jaar kwam de verdachte rond halfdrie ’s middags de gymzaal van het Warwick Center binnen, waar Nicholas

Burrelli met twee cliënten aan het basketballen was,' zegt Richard op zelfverzekerde, sonore toon.

Katie doet haar ogen weer open, want ze weet wat er gebeurt als ze ze gesloten houdt – dan krijgen de woorden vorm en zal ze alles voor haar geestesoog zien gebeuren: haar man die behendig met de bal opzij stapt, zijn bezwete gezicht oplichtend van plezier. En dan wordt, altijd te vroeg, de film veel te snel doorgespoeld – haar man ligt op zijn rug met een lijkbleek gezicht, terwijl er onder zijn hoofd langzaam maar zeker een grillig gevormde, donkerrode vlek ontstaat.

Richard gaat voor de jury staan en strekt zijn arm en wijsvinger naar Jerry uit. Donna Treadmont, Jerry's advocate, legt haar hand lichtjes op de rug van haar cliënt, maar hij kijkt nog altijd niet van zijn schrijfblok op.

'Jerry LaPlante stak zijn hand in de zak van zijn windjack' – Richard steekt een hand in zijn zak om hem er met gestrekte wijsvinger en omhoog wijzende duim weer uit te halen – '...en haalde een pistool tevoorschijn. Hij bracht het wapen op ooghoogte en liep over het basketbalveld op Nick af, die met zijn rug naar hem toe stond.'

Richard houdt zijn hand voor zich en loopt langzaam naar de tafel van de verdediging. Donna wrijft over Jerry's brede rug, maar zijn ogen zijn nog steeds op zijn schrijfblok gericht. Zijn pen beweegt rustig over het papier.

'En hij liep door tot hij nog maar één meter van Nick verwijderd was.'

Richard blijft staan, het pistool op Jerry's gebogen hoofd gericht. Het is doodstil in de zaal, maar voor Katie is het al te laat, want zijn woorden zijn tot leven gekomen. Ze ziet Nicks gezicht voor zich, zijn donkere, iets samengeknepen ogen, glinsterend van levenslust, en ze hoort het geluid van de stuiterende basketbal weerkaatsen tegen de wanden van de gymzaal, het piepen van sportschoenen op de vloer. En dan gebeurt het nog een keer, in die paar dierbare seconden voordat de kogel Nick naar de grond dwingt: opeens is hij bij haar in de zaal, ze voelt zijn hand in de hare, zijn warme adem in haar hals. Haar hele lichaam is zich bewust van zijn aanwezigheid, totdat Richard hem met een theatrale zucht verjaagt.

Ze kijkt even opzij naar de jury en volgt dan vlug hun blik, die strak op Richard is gericht. Hij staat roerloos voor de tafel van de verdediging, nog altijd wijzend met het pistool. Katie kijkt gespannen toe en dan trekt er ineens een golf van woede door haar lichaam; het voelt alsof haar huid van binnenuit opwarmt en gloeiend heet wordt. Richards optreden en deze overdreven theatrale pose komen zo onoprecht op haar over dat ze haar blik afwendt. Ze kijkt weer naar de juryleden en laat haar blik rusten op een man van middelbare leeftijd in het midden van de achterste rij – zijn hand ligt plat op zijn borst en zijn lippen wijken iets vaneen. *Dat zie ik veel liever*, denkt ze. *We zouden allemaal een hand op ons hart moeten leggen.*

‘Nick draaide zich om,’ vervolgt Richard eindelijk, met een korte, kwade blik op Jerry’s kruin. Hij laat zijn hand zakken en loopt terug richting de jury, ‘...en hij ziet de verdachte, die het pistool op zijn hoofd gericht houdt. En Nick zegt: “Hé, dag Jerry.”’

Een van de juryleden op de eerste rij, een zwaarlijvige vrouw van achter in de vijftig met overvloedig aangebrachte mascara en met potlood aangezette wenkbrauwen, ademt duidelijk hoorbaar in. Richard knikt haar even toe alsof hij wil zeggen: *vreselijk, ik weet het.*

‘En, dames en heren, weet u wat deze man toen zei?’ Met een uitgestrekte arm en zijn handpalm omhoog gebaart Richard richting Jerry. Richards stem klinkt zacht en vol ongeloof terwijl hij hoofdschuddend het antwoord geeft. ‘Weet u wat de verdachte zei voordat hij de trekker overhaalde en Nicholas Burrelli door het hoofd schoot? Hij zei: “Je moet gaan, Nick.”’

Richard steunt nu met beide handen op het hekje, buigt het hoofd en slaakt nog een overdreven diepe zucht. Opnieuw volgt daarop een intense stilte, en ook de woede doet zich weer voelen – ditmaal concentreert hij zich in Katies hoofd, waar hij fel en pijnlijk heen en weer lijkt te schieten tegen de binnenzijde van haar schedel. *Het is echt gebeurd hoor!* wil ze roepen terwijl ze toekijkt hoe Richard ogenschijnlijk moeite heeft zijn emoties te beheersen. Ze moet zich inhouden om niet op te staan, het hekje door te gaan en Richard met een vinger op de schouder te tikken, om vervolgens rustig maar beslist te zeggen dat het zo wel genoeg was. Het zou maar vijftien seconden hoeven te duren.

Richard richt zijn hoofd weer op en laat zijn blik over de jury glijden. ‘Je moet gaan, Nick,’ herhaalt hij uiteindelijk zachtjes, bijna droevig.

De loodzware stilte die hierop volgt nestelt zich in Katies lichaam en zet zich in haar keel vast als een dikke laag bijenwas.

‘En weet u wat hij vervolgens deed?’

Katie kan hem ternauwernood verstaan. Ook rechter Hwang buigt zich gespannen luisterend voorover.

‘De verdachte, meneer LaPlante, glimlachte.’

Richard recht zijn rug en wrijft met beide handen in zijn gezicht. In Katies oren en borstkas ontstaat een indringend gebrom wanneer ze ziet hoe Richard een aangeslagen blik op zijn gezicht tovert. Hij kijkt alsof hij het nauwelijks kan bevatten. *Het is geen verhaal*, denkt ze, *het is jouw verhaal helemaal niet*. Maar dan ziet ze de griffier zitten, tussen de jury en de getuigenbank. Haar vingers zweven boven de toetsen, in afwachting van Richards volgende woorden.

‘Hij glimlachte.’

Het klinkt ditmaal als een zacht gefluister, waarna Richard zijn hand opheft en hem hard laat neerkomen op het hekje. ‘En BAM!’ Hij beent, met flapperende jaspanden en met zijn hand weer in de vorm van een pistool, terug naar de tafel van de verdediging. Donna knijpt in de schouder van haar cliënt, haar knokkels worden er wit van, maar Jerry kijkt niet van zijn schrijfblok op.

‘Deze verdachte haalde de trekker over en schoot Nicholas Burrelli van heel dichtbij in zijn gezicht. Hij glimlachte en jaagt Nicholas Burrelli een kogel door het hoofd!’

Richard schudt nogmaals vol ongeloof zijn hoofd, draait zich om en posteert zich weer voor de juryleden.

‘Wanneer straks de verdediging aan zet is zullen jullie bepaalde woorden heel vaak te horen krijgen. Woorden als “bewustzijn”, “verstandelijke beperking” en “morele schuld”. Er zullen heel wat mensen plaatsnemen in de getuigenbank die komen vertellen dat de verdachte zo’n moeilijke jeugd heeft gehad, die komen vertellen hoe zwaar hij het in zijn leven te verduren heeft gehad. Maar vooral,’ zegt Richard met half dichtgeknepen ogen en een stem die zowat een

octaaf lager klinkt, ‘gaan ze ons vertellen dat de verdachte niet verantwoordelijk kan worden gehouden voor zijn daden omdat hij een verstandelijke beperking heeft. Dat hij door die verstandelijke beperking goed en kwaad niet van elkaar kan onderscheiden. Dat hij door die verstandelijke beperking niet wist wat hij deed toen hij op die bewuste dag Nicholas Burrelli van het leven beroofde, en dat het daarom niet juist is dat hij hier vandaag terechtstaat. Dit alles zal hier worden beweerd, met als enige doel om twijfel te zaaien over het moment waarop meneer LaPlante Nick executeerde. Maar willen jullie me één ding beloven?’

Twee vrouwelijke juryleden op de achterste rij knikken eensgezind.

‘Ik wil jullie vragen dat ene moment in gedachten te houden. Het moment waarop hij doelgericht op Nick toeliep, glimlachte, en hem vervolgens in het gezicht schoot. Ik vraag het niet voor mezelf, maar voor al die mensen die Nick probeerde te helpen, iedere dag weer. Niet voor mezelf, maar voor Nicky’s vrouw Katie, die hier op de eerste rij zit en die op haar tweeëndertigste al weduwe geworden is...’

Ze weet dat Richard naar haar wijst, met een gezicht dat hij routineus op medeleven heeft gezet. Maar Katie heeft haar ogen alweer gesloten en telt, nu ze geen woorden meer hoort die haar aan de fatale dag doen denken, voor de zoveelste keer de seconden af. Met dat verschil dat haar woede zich nu op twee ontvangers richt. Ze probeert zich voor te stellen hoeveel schade je kunt aanrichten met alleen je nagels en tanden.

En dan, zoals ze het afgelopen halfjaar al zo vaak heeft meegeemaakt, verandert de smeulende woede langzaam maar zeker van een knalrood en kloppend verschijnsel in iets anders, in iets zwaars, iets kleurloos – het gevoel dringt haar lichaam binnen als ijskoud water dat langzaam een kelder vult.

Dood. Ze zit hier omdat Nick *dood* is.

Ze slaat haar handen voor haar gezicht en voelt de tranen in haar ogen opwellen.

‘Kee-tieeee.’

Ze willen Jerry handboeien omdoen, maar hij steekt zijn ene arm

hoog de lucht in en wappert met een velletje geel papier. Hij duikt plotseling omlaag om de bodes en de agent te ontwijken en schiet langs Donna, die probeert hem het papier af te pakken. Jerry's blauwe ogen zoeken die van Katie.

'Rustig maar, Jerry, rustig maar,' zegt Donna.

'Dit is voor haar,' zegt Jerry, nog altijd wapperend met het vel papier. Voordat Katie haar blik afwendt, bedenkt ze zich hoe trots Nick zou zijn geweest als hij het had gehoord: zelfs in een stressvolle situatie als deze let Jerry goed op zijn uitspraak.

'Ik zal het wel aan haar geven. Is dat ook goed, Jerry?'

Jerry's achterban uit het Warwick Center, samengepakt op de banken achter de verdachte, kijkt geschokt en in stilte toe, totdat Donna nerveus achterom kijkt. Een reactie – een bemoedigend woord, een uitgestrekte hand – laat niet lang op zich wachten. Katie voelt een fysieke reactie op deze geluiden en gebaren, op deze mensen van wie ze dacht dat het vrienden waren. Het verraad nestelt zich als een loodzwaar gevoel in haar maag en borstkas tot ze de tranen weer voelt branden. En dat alleen maar door de vertrouwde aanblik van Judith Moore, een van de vrijwilligsters uit de kantine, die ongeduldig haar pony uit haar gezicht veegt. En die van Veronica Holden, de receptioniste van het centrum en waarschijnlijk haar beste vriendin daar. Zij strekt een arm uit om Jerry bemoedigend op zijn rug te kloppen, een gebaar waarbij haar houten armbanden omlaag glijden en een geluid maken dat Katie zo goed kent. *Vorig voorjaar*, denkt ze, *heb ik die nog geleend voor een bruiloft.*

Ze staat zichzelf een ogenblik van zelfmedelijden toe en voelt hoe het haar als een brok cement in haar stoel drukt. Maar al vlug heeft ze de scherpe, overweldigende troost van de woede alweer gevonden. Ze is er intussen aan gewend geraakt heen en weer te worden geslingerd tussen woede en verdriet. Het bevreedt haar soms alleen dat ze de woede bewust lijkt op te zoeken, want vroeger ging ze heel anders om met moeilijke situaties. Maar effectief is het zeer zeker: de tranen zijn nergens meer te bekennen. Ze leunt achterover in haar bankje en slaat haar armen over elkaar.

De bewakers slagen er eindelijk in om Jerry zijn handboeien om

te doen; hun verhitte gezichten verraden de grote inspanning die dit kostte. Katie staat zichzelf toe Jerry eens wat beter te bekijken. Zijn bovenlichaam is breder dan dat van de beide bewakers samen. Het lijkt wel of zijn pak, dat hij vorig jaar voor zijn tweeënveertigste verjaardag van Nick gekregen heeft, elk moment bij de naden kan uitscheuren. Het dunne bruine haar is gekamd en keurig over links in een scheiding gedaan. Rode bultjes op zijn wangen verraden een gehaaste, achteloze scheerbeurt. Jerry's ogen boren zich vanuit zijn bolle gezicht recht in die van Katie.

Ogenblikkelijk verstommen alle geluiden in de rechtszaal. Ze kan niet anders dan zijn blik beantwoorden.

'Kee-tieeee,' fluistert hij op lage, indringende toon, 'ik ben het.'

Ze hebben hem iets gegeven, dat ziet Katie aan de iets afhangelende oogleden, aan de slappe, zware onderlip en aan de bleke kleur van zijn pafferige gezicht. Ze moet denken aan die keer dat ze hem Dramamine gaf tijdens een boottochtje, vlak voor het begin van de vliegshow boven Narragansett Bay – het rustige schommelen van de boot was Jerry's maag te veel geworden. Ze ziet weer voor zich hoe hij die dag angstig de hemel afspeurde en, met zijn ene hand omhoog wijzend en met zijn andere op zijn buik, aldoo zei: 'Daarboven zit God'. Katie en Nick wisten waarom hij dat zei; ieder pijntje was een aanklacht, een straf voor dingen die hij niet kon begrijpen. Hij slikte de Dramamine zonder problemen en viel in de kajuit in slaap, nog voordat de eerste gevechtsvliegtuigen brullend kwamen overvliegen. Maar ze herinnert zich nog goed hoe hij tegen de slaap gevochten had, hoe hij omhoog had gekeken naar de bleke lucht en opgewonden maar tegelijkertijd heel slaperig haar blik en die van Nick probeerde te vangen – de angst voor zonde en straf weer heel eventjes naar de achtergrond verdwenen.

En nu, terwijl die lodderige ogen, die honderd vragen tegelijk in zich dragen, de hare weer opzoeken, gebeurt het in een flits. Ze ziet hoe de kogel Nicks hoofd binnendringt, ze is er getuige van hoe Nick haar vergeet en alles wat ze ooit samen hebben gedaan. Op zijn dodelijke pad bant de kogel hen beiden centimeter voor centimeter uit Nicks geheugen.

‘Jer-ry.’

Hij is erg in de war, dat ziet ze aan de manier waarop hij met zijn ogen knippert en gejaagd om zich heen kijkt terwijl de twee bodes hem naar de zijuitgang begeleiden. Ze weet nog dat ze hem, als hij het ’s nachts moeilijk had, in haar armen nam en hoe hij dan nasnikkend en snotterend zijn lange armen om haar heen sloeg en haar heel stevig omhelsde. *Komt God vanavond, Katie? Komt hij me vanavond halen?* Ze weet dat Jerry soms last heeft van een stekende hoofdpijn, dat hij in het donker bevangen kan worden door paniek en irreële gedachten. Ze weet hoe klein en angstig deze potige man zich voelt als zijn ogen die blik uitstralen.

Ze wendt haar blik af en draait zich van hem weg.

Later, terwijl Katie in het damestoilet van het gerechtsgebouw haar gezicht staat te deppen met een bruin papieren handdoekje, komt Donna Treadmont binnenlopen.

‘Mevrouw Burrelli?’

Katie ziet Donna via de spiegel op zich afkomen. Ze weet dat de directeur van het Warwick Center deze advocate persoonlijk heeft uitgekozen vanwege haar moederlijke uitstraling. Ze ziet eruit alsof ze eigenlijk liever door het leven zou gaan met een schort om haar stevige middel en met een schaal versgebakken koekjes in haar hand. Donna’s handtas zit waarschijnlijk vol pleisters, veiligheidsspelden en keiharde pepermuntjes, denkt Katie. Dan valt haar oog op het gele vel papier dat Donna vasthoudt.

‘Het spijt me dat ik je kom storen,’ zegt Donna. Haar lippenstift is lichtroze, de kleur van suikerspinnen.

‘Ik wil liever niet dat hij tegen me praat,’ zegt Katie.

‘Dat begrijp ik...’

‘Ik meen het. Dat mag hij niet meer doen. Nooit meer.’

‘Oké.’

‘Leg jij het hem nog maar eens heel duidelijk uit, jij bent zijn advocaat.’

‘Goed.’

Even kijken ze elkaar via de spiegel aan. Donna wendt haar blik

als eerste af. Ze betast even de achterkant van haar grijze, gepermanente haar en tuit haar lichtroze lippen.

‘Eh... hij heeft dit voor je gemaakt,’ zegt Donna na een tijdje, met een gespannen glimlachje. Haar ogen schieten even richting de deur en weer terug.

Katie draait zich van de spiegel weg om haar aan te kijken en pakt het vel zonder na te denken aan.

‘Ik weet dat het niet gebruikelijk is,’ zegt Donna, maar Katies blik is al gericht op de tekening.

Ze volgt de lijnen van Jerry’s scheve, vierkante huisje – compleet met kringelende rookpluim uit de schoorsteen, rechthoekige deur met een rondje in het midden dat de deurknop moet voorstellen en twee vierkante ramen boven de deur. Het huis helt zo vervaarlijk over dat het elk moment om kan vallen. En daar, in de voortuin, ziet ze een sneeuwpop met een langgerekte driehoek als neus, met knopen als ogen en met een hoge hoed op zijn hoofd. Daarnaast heeft Jerry drie kaarsrechte, kinderlijke figuren getekend, hand in hand: de linker middelgroot, de rechter klein, en de middelste boomlang. Ze hebben alle drie een U-vormige mond die zo breed uitgevallen is dat hij niet op hun gezicht past.

Vroeger hing het huis van Katie en Nick vol met dit soort tekeningen, van boten en zeemeewen, sneeuwpoppen en enorme kalkoenen, met grove hand getekend in diezelfde kinderlijke stijl. Iedere tekening was anders, maar op al zijn kunstwerken prijkten dezelfde drie poppetjes: hand in hand, zo breed grijnzend dat hun mond niet meer in het gezicht paste. Ze bekijkt de tekening en moet een paar keer flink met haar ogen knippen.

Donna legt een hand op Katies arm. ‘Hij is zo in de war,’ zegt ze, en Katie knikt, zonder van de tekening weg te kijken. ‘Ik doe mijn best om hem gerust te stellen... maar hij vraagt de hele tijd of God hem nu zal komen halen.’

Onwillekeurig trekt Katie haar linkerschouder met een schokje op – zelfs nu nog is de drang om Jerry te hulp te schieten nadrukkelijk in haar lichaam aanwezig. Maar dan valt haar oog weer op het middelste poppetje, op de lange, wijduitstaande vingers, op de brede, lachende mond.

Nick.

En dan voelt ze zijn aanwezigheid opnieuw, het gewicht van zijn arm, die hij 's nachts zonder zich ervan bewust te zijn op haar buik legt, de warmte van zijn bovenbeen dat even langs het hare strijkt.

Het voelt als een stomp in haar maag, iedere keer weer. Iedere keer wanneer ze aan Nick denkt, zijn naam in haar hoofd hoort weerklinken en zich voorstelt hoe hij haar met zijn donkere ogen aankijkt. Het overkomt haar tientallen keren per dag, *honderden* keren zelfs, en iedere keer voelt het precies hetzelfde – als een stomp in haar maag.

Ze kijkt Donna aan. 'Waarom?' zegt ze, nauwelijks hoorbaar.

'Je weet toch wat er met hem aan de hand is, dat hij 's nachts vaak bang is...'

'Nee,' zegt Katie, haar strak aankijkend en wapperend met het vel papier. 'Waarom?'

Het lucht haar op om deze vraag hardop te stellen, dat ene woord te uiten dat zich onophoudelijk in haar hoofd aan haar opdringt – vooral in het bijzijn van deze vrouw, die misschien wel weet waarom Jerry het heeft gedaan. Maar de opluchting is van korte duur, want Donna beweegt zich richting de deur, hoofdschuddend.

'Ik mag Jerry's zaak niet inhoudelijk met jou bespreken, dat weet je.'

'Nou, wat kom je hier dan doen?' Katie spuugt de woorden zowat uit.

Donna zet nog een stapje verder achteruit. 'Hij wilde alleen – Jerry wilde je deze tekening geven. Ik heb het hem beloofd.'

Katie werpt nog een blik op het papier.

Nick. Hij staat er nog bij, hij lacht nog, zelfs al heeft Jerry hem inmiddels uit hun midden weggerukt.

'Zou je iets aan hem willen doorgeven?' vraagt Katie rustig.

'Natuurlijk.'

'Vertel hem maar dat ik dit gedaan heb,' zegt ze. Katie strekt haar armen uit en scheurt de tekening doormidden.

Donna is allang weg als Katie nog steeds bezig is de snippers steeds weer doormidden te scheuren, totdat het stapeltje papier zo dik is geworden dat het niet meer gaat.

Op Katies verzoek hebben ze plaatsgenomen in kamer zes, buiten het bereik van camera's en microfoons en opdringerige mensen die hen van alle kanten omstuwen.

'Het is gewoon een techniek, Katie,' zegt Richard tegen haar. Hij leunt met zijn ellebogen op tafel, de vingertoppen tegen elkaar.

'Maar je kende mijn man helemaal niet.'

'Moet je horen, ik probeer de juryleden...'

'Maar waarom zou je hem Nicky noemen als je hem nog nooit hebt ontmoet?'

Ze klampt zich vast aan zijn naam, omdat dat het enige is dat haar nog rest – ze heeft verder niets te zeggen omdat ze heel goed begrijpt dat Nick nu aan Richard toebehoort. Hij behoort toe aan de staat en het doet er niet toe of het voor haar misschien erg verwarrend is om te zien hoe een vreemde de regie over Nicks leven heeft overgenomen, of om in te zien dat Nick nu iemands *werk* geworden is, een *zaak*. Wat zij ervaart doet voor het proces helemaal niet ter zake, ze heeft geen invloed op de ingenomen standpunten of de manier van presenteren, maar het staat haar wel vrij om hem eraan te herinneren dat Nick voor zijn dood aan haar toebehoorde, dat hij *echt* was.

Richard loopt naar zijn geopende koffertje en legt de keurige stapels papier nog maar een keertje recht. 'Soms gebruiken we bepaalde namen om bij de juryleden sympathie voor het slachtoffer op te wekken,' legt hij uit. 'Daarom noemde ik Jerry vandaag steeds meneer LaPlante. Zodat ze hem als een volwassen man zouden zien.'

'Jerry is ook een man.'

'Ja, natuurlijk.'

'Mijn man vond het vervelend als mensen Nicky zeiden.'

'Dat wist ik niet.'

'Alleen zijn moeder mocht hem zo noemen.'

'Oké,' zegt Richard, knikkend. 'Ik zal er rekening mee houden.' Zonder haar aan te kijken sluit hij zijn koffertje.

'Nicholas of gewoon Nick,' zegt Katie. 'Zo werd hij genoemd.'

'Ik begrijp het.'

Ze draait zich om en reikt naar de deurklink.

‘We krijgen hem wel,’ zegt Richard. En als ze zich niet naar hem omdraait vervolgt hij: ‘Ik weet waar je bang voor bent.’

Katie kijkt hem van over haar schouder aan, maar zonder de deurlink los te laten. *O ja?*

‘Maar probeer je niet zoveel zorgen te maken. Dit is echt niet de eerste moordzaak met een geestelijk gehandicapte verdachte,’ zegt hij. ‘Dit soort zaken komt regelmatig voor. En in de meeste gevallen wordt de verdachte veroordeeld. Het is alleen spijtig dat in 2002 de doodstraf is afgeschaft.’

Met een nadrukkelijk treurige blik schudt hij zijn hoofd, alsof ze nog in de rechtszaal staan, alsof de juryleden zijn lichaamstaal nog altijd nauwlettend in de gaten houden.

‘Ik kan me niet voorstellen...’ begint Katie, maar ze breekt haar zin af wanneer ze de rest van de zin in haar hoofd hoort: *dat jij enig idee hebt van wat er nu door mij heen gaat.*

‘Ik weet het, maar je moet me proberen te vertrouwen, Katie. We hebben de zaak toch al helemaal doorgenomen? Jerry’s beperkte IQ is niet het enige belangrijke element; in dit soort zaken spelen er ook andere zaken mee. Er wordt niet alleen gekeken naar het IQ van de verdachte, maar ook naar zijn verstandelijke vermogens, naar sociale vaardigheden, het vermogen om keuzes te maken en het vermogen in een vertrouwde omgeving succesvol te functioneren. Het feit dat de verdachte goed en kwaad heel goed van elkaar wist te onderscheiden zal zwaar wegen. Wij moeten Jerry’s schuld zien aan te tonen, en het is te doen. Het gaat gewoon lukken, dat weet ik zeker. Er zijn successen geboekt in vergelijkbare zaken in het hele land – in Texas, North Carolina, Virginia. Jerry’s zaak is verre van uniek.’

Opeens verschijnt er een glimlach op zijn gezicht, terwijl hij Katie dankbaar aankijkt.

‘Dat wil zeggen,’ zegt Richard, haar toeknikkend, ‘met één belangrijk verschil. De bewijsvoering in deze zaak zal waarschijnlijk gemakkelijker zijn omdat jij zoveel bruikbare informatie hebt aan-geleverd.’

Bij het horen van die woorden ontspant ze enigszins.

Richard werpt een blik op de klok boven de deur – de vriendelijke

uitdrukking glijdt van zijn gezicht en keert onmiddellijk weer terug. 'We hebben het motief vastgesteld...'

'We weten niets zeker.'

'We hebben genoeg, Katie. Hij heeft gehandeld met voorbedachten rade, het was een doelgerichte actie. Het gaat ons lukken, Katie,' zegt hij. 'Jerry gaat voor de rest van zijn leven achter de tralies.'

'Het moet,' zegt Katie, opeens vol vuur.

'Ik weet het.'

'Levenslang – daar moet jij voor zorgen.'

'Dat zal ik zeker doen,' zegt Richard.

Katie knikt, zucht diep en verlaat het vertrek.

In de auto op weg naar huis probeert ze zich te herinneren wat Richards rol is geweest in de eerste weken na het schietincident, toen er in haar hoofd een dichte mist hing van verdriet, toen haar hoofd tolde van de vragen en twijfels. Het was zo overweldigend allemaal – al die mensen, de procedures, de aanklacht, de dagvaarding, de urenlange voorbereidende hoorzittingen, afgewisseld met bijeenkomsten en gesprekken met hem en zijn assistenten, en zelfs op een gegeven moment met een psycholoog. En als ze in die eerste paar overvolle weken 's avonds in bed kroop en haar ogen sloot, doodmoe en snakkend naar een goede nachtrust, dan zag ze de beelden uit de gymzaal weer voor zich. En telkens wanneer ze Nick daar op de vloer zag liggen stelde ze zichzelf die ene vraag: *waarom?*

Maar van Richards houding in die periode staat haar niets meer bij. Niets behalve de vastberadenheid op zijn gezicht toen hij, een paar dagen na de schietpartij, Katie en haar familie liet weten in deze zaak te geloven en beloofde zijn uiterste best te doen om Jerry voor zijn misdaad veroordeeld te krijgen. En iedere dag, iedere nacht en iedere seconde daar tussenin probeerde Katie zich voor te stellen wat er gebeurd kon zijn in de maand voorafgaand aan de moord, waarin ze Jerry nauwelijks had gezien. Ze kreeg een naar, wee gevoel in haar buik wanneer ze zich aarzelend afvroeg of ze misschien op de een of andere manier verantwoordelijk was, of ze een rol had gespeeld, hoe klein dan ook, in Nicks overlijden.

‘Hoe kon jij nu weten wat Jerry van plan was?’ had Richard gezegd.

‘Je was er niet bij toen Jerry zijn misdaad beraamde en je had hem nooit kunnen tegenhouden,’ hielden Richards assistenten haar voor.

Katie knikte dan, maar de angst en het onbestemde schuldgevoel bleven onverminderd hangen, want het was een feit dat zij deze twee mannen beter kende dan wie ook. Niemand wist precies waarom Jerry tot zijn daad gekomen was, en hij verschaftte zelf geen duidelijkheid. Dat wil zeggen, als hij het had gedaan dan hielden zijn advocaten dat angstvallig verborgen – toen al en nu nog steeds. Natuurlijk waren er de nodige theorieën en was er vrij gedetailleerd in kaart gebracht wat er aan de moord voorafging, maar daar bleef het bij. Als Katie al dacht dat ze tijdens al die bijeenkomsten iets meer te weten zou komen, dan had ze het helemaal mis, want de vragen bevreemdden haar keer op keer. Het leek wel of ze geheel voorbijgingen aan de vraag waarom Jerry op die bewuste dag naar de gymzaal was gegaan en het pistool tot op gelijke hoogte met het hoofd van Nick had geheven.

‘Was Jerry een grote eter?’ vroeg Richards assistente aan Katie (Ja, en hij hield het meest van het eten dat zijn moeder hem voorzette.)

‘Naar welke tv-programma’s keek Jerry graag?’ (Tekensfilms, vooral Bugs Bunny.)

‘Was Jerry lief voor dieren?’ (Ja, voor zover ze zich kon herinneren wel, maar ze hadden geen huisdieren omdat Nick allergisch was.)

En zo waren er nog veel meer vragen, die geen opheldering verschaften over Jerry’s gedrag, noch over de vraag waarom hij een man van wie hij zoveel hield van het leven had beroofd.

‘Op een schaal van een tot tien, waarbij tien staat voor zeer warm en een voor afstandelijk, hoe zou jij de relatie tussen jezelf en je familie omschrijven?’ (‘Tien,’ verklaarde ze automatisch.)

‘Op een schaal van een tot tien, waarbij tien staat voor liefdevol en behulpzaam en een voor totaal afwezig in noodsituaties, hoe schat jij jouw familie dan in?’ (‘Tien,’ zei ze weer, denkend aan haar zus Dana.)

Later had ze het begrepen; ze wilden zich ervan vergewissen dat ze tijdens het proces, bij het afleggen van haar verklaringen, niet in

zou storten. En dat er, mocht dat toch gebeuren, mensen klaarston-
den om haar op te vangen.

Ze zeiden dat ze ook wilden praten met haar ouders en haar zus, omdat zij Jerry tenslotte ook kenden. De vragen zouden alleen be-
trekking hebben op Jerry's gedrag.

'Maar ik kende Jerry verreweg het beste,' wierp Katie tegen.

'Ja, maar als het om dierbaren gaat,' had de psycholoog van het
advocatenkantoor uitgelegd, 'dan is het soms lastig om je details te
herinneren die van belang zijn.'

In die eerste paar weken, waarin Katie zich een vreemde voelde in
haar eigen huis, probeerde haar familie de sfeer aan tafel iets te ver-
lichten. Haar zus Dana zei bijvoorbeeld, met een vork vol spaghetti
in haar hand: 'Op een schaal van een tot tien, waarbij tien staat voor
verrukkelijk en perfect gekruid en een voor te zout en/of smaakloos,
welk cijfer zou je dan toekennen aan deze carbonara van je moeder?'

Haar vader schoot in de lach en keek even opzij om Katies reactie
te peilen, maar haar moeder keek hoofdschuddend naar haar bord.

Katie had zich in die tijd afgevraagd wat haar ouders en zus had-
den geantwoord op bepaalde vragen waar zij niets vanaf wist.

'Wat voor een kind was Katie?'

'Tja, ik kan daar niet één-twee-drie op antwoorden,' zo stelde Katie
zich het antwoord van haar moeder voor, die altijd zo misprijzend
kon kijken. Katie was in veel opzichten de tegenpool van haar zus.

'Een rustig kind, heel zelfstandig,' zou haar vader gezegd kunnen
hebben. Zoals altijd zou hij proberen de kritiek van haar moeder wat
te verzachten.

'Had ze als kind veel vriendjes en vriendinnetjes?'

'Een paar,' zou haar moeder antwoorden, 'maar niet zoveel als Dana.
Die was daar altijd heel snel mee.'

'Kan Katie tijdens het proces rekenen op steun vanuit de familie?'

'Ja,' kon Dana gezegd hebben, 'maar Katie vindt het soms moeilijk
om zich te uiten, om zich bloot te geven.'

'Zelfs tegenover jou?'

'Nou, dat valt wel mee.' (En dan zou Dana bedenkelijk kijken, een
zucht slaken. Ze was altijd bang om onaardig over te komen.) 'Maar,

nou ja, inderdaad, soms laat Katie zelfs tegenover mij niet het achterste van haar tong zien.'

En ze zouden het ook nog bij het juiste eind hebben, denkt Katie nu, terwijl ze zichzelf, langs donkere straten op weg naar huis, in stilte tot de orde roept.

Er zijn kamers die ze nog niet kan binnengaan. Er zijn plekken waar ze nog niet al te lang naar kan kijken, muren waartegen ze nog niet durft te leunen. Zoals die in de keuken, tussen het aanrecht en de glazen schuifdeur die toegang geeft tot het terras, omdat Nick daar altijd, kauwend op de binnenkant van zijn wang, met zijn moeder stond te bellen. Ook gaat ze de kleine badkamer op de eerste verdieping niet binnen, uit angst zijn stem te horen die zegt: *Dat is zo handig, voor als je maar een klein plasje hoeft*. Daarom gebruikt ze altijd alleen die op de tweede verdieping, waar ze niet voor zich ziet hoe Nick grinnikend tegen de muur slaat, lachend om een van zijn eigen flauwe grapjes. Sommige lampen moeten 's avonds vooral uit blijven omdat ze anders plekken zouden verlichten die donker moeten blijven, plekken die nu alleen nog uit lucht bestaan. Andere lampen moeten bij het vallen van de avond juist branden om de schaduwen te verdrijven op bepaalde plekken, zoals die waar hij 's avonds op het zachte, grijze kleed ging liggen om te zien hoe de zon verdween achter de eiken in de achtertuin.

Eigenlijk voelt ze zich alleen veilig in de kelder, waar ze haar apparatuur bewaart – haar camera's, projector, filmblikken en montage-tafel – maar vanavond is ze bang dat de muren op haar af zullen komen en daarom pakt ze het statief en de projector en zeult alles de trap op, om even later nog eens terug te komen voor de kleine, maar zware geluidsinstallatie.

Voor ze naar buiten gaat zet Katie de telefoon uit; ze heeft haar vriendin Jill al gesproken en haar ouders en zus hebben ook al gebeld om te vragen hoe het met haar ging. Ze hoeft dus niet bang te zijn dat er iemand met een bezorgd gezicht op de stoep zal staan. Sinds de hoorzittingen en het bekendmaken van de datum voor de rechtszitting heeft haar telefoon op gezette tijden niet stilgestaan. Er klonk

een eindeloos gerinkel in haar huis, in haar hoofd, en dan de antwoorden die ze iedereen op de automatische piloot leek te geven: ja, ik eet genoeg, ik slaap prima. Nee, ik heb geen behoefte aan gezelschap. Nee, ik heb niks nodig. Ja, ik heb voldoende omhanden en het gaat best, ja *echt*. Ze raapt de apparatuur bijeen, duwt met haar schouder de glazen schuifpui open en gaat naar buiten.

Op het terras stelt Katie de projector op en richt hem op de zijkant van de witte schuur achter in de tuin. Ze drukt een paar knoppen in, stelt het vierkant van licht wat bij dat het grootste gedeelte van de schuur bestrijkt, en wacht met het starten van de geluidsband tot ze hoort dat de film in het apparaat zich in beweging heeft gezet. Er staat een vrij stevige herfstbries en daarom trekt ze de blauwe plaïd van de chaise longue en slaat hem om haar schouders voor ze zich in haar stoel installeert.

Na enige tijd verschijnt er een beeld op de schuur, maar veel te groot en te wazig. Ze springt op om de grootte van het beeld aan te passen en het scherp te stellen.

En daar zijn ze dan, op de muur van haar schuur: Arthur en Sarah Cohen in hun achtertuin, twee fragiele mensjes die zowat worden opgeslokt door bruine bank waarop ze hebben plaatsgenomen. Hun huid is gerimpeld en zit vol ouderdomsvlekjes, maar wat een stel – prachtig gewoon. Soms vergeet Katie dat ze er niet meer zijn, dat ze niet meer zomaar bij hen kan komen aanwaaien om hen voor de zoveelste keer te zeggen dat het werk al vordert, dat de documentaire in haar hoofd eindelijk vorm begint te krijgen. Ze gaat weer zitten en stelt het volume iets bij.

‘Nou vraag ik je, moet een eenvoudig stukje gebak echt zoveel kosten?’ vraagt Arthur hoofdschuddend. De geluidsinstallatie staat vlak naast Katie en zijn stem klinkt hard. Het geluid lijkt op een vreemde manier losgekoppeld te zijn van het beeld van Arthur op de schuur, maar toch klinkt het geruststellend: het is een oneffen stemgeluid vol trots, en de humor ligt altijd dicht onder de oppervlakte. Arthurs grote bril met het stevige, zwarte montuur doen zijn ogen groot en uilachtig lijken, maar hij spert ze vol ongeloof nog een eindje verder open. Zijn vrouw Sarah glimlacht, zegt ‘Tsssss’ en tikt hem speels op

de hand. Ze veegt een pluk lang, grijs haar achter haar oor en rolt met haar ogen naar de camera.

Een windvlaag blaast Katies haar voor haar ogen en het gebladerte van de hoge eiken die de grens van de tuin markeren ritselt luid. Ze weet dat het weer in New England opeens om kan slaan; de lente gaat er soms van de ene dag op de andere over in een bloedhete zomer, en de herfst kan razendsnel veranderen in een strenge winter. Ze vraagt zich af hoe lang de winter nog op zich zal laten wachten, hoe lang ze Arthur en Sarah nog zo zal kunnen zien, meer dan levensgroot, *levend en wel*. Ze steekt haar arm onder de deken vandaan, schuift de haarlok achter haar oor en volgt met haar blik een blad dat door de tuin wordt geblazen. Ze snuift de donkere, leemachtige geur van de herfst op en duikt iets dieper weg in haar stoel.

‘Dus ik zei tegen haar vader – ik was in die tijd voor niets of niemand bang, en ik zag haar, dat mooie meisje, vanuit de keuken stiekem naar me kijken – en ik zei tegen hem, die man: “En is het voor dat geld dan wel gevuld met goud?”’

Arthur buigt zich iets voorover en lacht. Hij slaat met een kromme hand op zijn knie en duwt daarna met gestrekte wijsvinger zijn bril omhoog. Sarah frunnikt aan de zoom van haar bloes, haar ogen bescheiden neergeslagen, maar rond haar mondhoeken speelt een gemuseerd glimlachje.

‘Dat was niet niks hoor, zo’n opmerking,’ zegt Arthur, ‘ik speelde met vuur, daar was ik me wel van bewust. Maar wat kun je verwachten van een man die het meisje van zijn dromen voor het eerst onder ogen heeft gekregen? Die is volledig de kluts kwijt.’

‘Mijn vader was een serieuze man. En zeer gerespecteerd,’ zegt Sarah, weer opkijkend. ‘Dit was niet zo’n beste opening.’

Ze kijkt opzij naar Arthur, die knikt en zijn gerimpelde hand op haar knie legt.

‘Maar de liefde is toch ook een uiterst serieuze aangelegenheid, of niet?’ zegt hij. ‘Hoe kun je een jongen zover krijgen niet brutaal te zijn nadat hij een mooi meisje in de ogen heeft gekeken?’

En dan giechelt Sarah als een schoolmeisje en kijkt met liefdevol samengeknepen ogen op naar haar man. Ze buigen zich, net als al

die jaren geleden, iets naar elkaar toe, alsof ze elkaar weer voor het eerst zien.

De aanblik van Sarah en Arthur die naar elkaar glimlachen, elkaar aanraken en samen herinneringen ophalen doet Katie verlangen naar een stevige borrel, die vurig naar beneden zal zakken en die haar kan helpen zich wat te ontspannen. En daarom zit Katie even later op haar knieën voor de drankkast en kijkt ze zoekend rond tussen de flessen. Ze vindt haar plan om tijdens het proces gewoon door te werken soms ook een beetje belachelijk, absurd zelfs. Iedere avond, als ze na een lange dag op de rechtbank thuiskomt, moet ze haar emoties zien te beteugelen en proberen zich op dit project te concentreren. Maar haar moeder had haar al zo vaak hoofdschuddend aangekeken dat Katie misschien juist wel daarom besloten had ermee door te gaan: een koppige drang om haar moeders ongelijk te bewijzen, om haar en alle anderen te laten zien hoe sterk ze nog is. Daarnaast probeert ze zichzelf ervan te overtuigen dat de avonden minder zwaar zullen zijn wanneer ze zich kan richten op het voltooiën van haar film en niet ieder woord, iedere emotie van de afgelopen dag in de rechtszaal de revue hoeft te laten passeren. Hoewel ze zelf de nodige twijfels heeft bij deze verklaring, koestert Katie toch echt de hoop dat het een klein beetje zal helpen. Door haar aandacht op de Cohens te richten komt ze de komende dagen misschien iets gemakkelijker door.

Wanneer Katie hier nog eens over nadenkt, voelt ze iets van opluchting, maar ook een knagend, onzeker gevoel. Ze heeft de beelden van Arthur en Sarah Cohen al zo vaak bekeken en nog steeds heeft ze geen flauw idee welk materiaal in de film moet komen en welke beelden juist niet. Wat het echte verhaal is.

Helemaal achter in het kastje ziet ze een grote fles Dewar's whisky staan. Ze steekt haar hoofd naar binnen en strekt haar arm ernaar uit.

Katie vraagt zich af hoe Richard morgen te werk zal gaan bij het ondervragen van de getuigen, hoe vaak Nick door zijn woorden tot leven zal worden gewekt, hoe vaak ze zich daar op de eerste rij van

Nicks aanwezigheid bewust zal zijn. Ze heeft familie en vrienden laten weten dat ze liever alleen wil zitten, heeft hun uitgelegd dat het herbeleven van de details rondom de dood van Nick goed voor haar is, helend zelfs, mits ze in staat wordt gesteld om de feiten nog een laatste keer in alle rust te verwerken. Voorlopig heeft iedereen deze wens gerespecteerd; de meesten iets te gemakkelijk naar haar zin, en sommigen, onder wie haar zus en haar ouders, met tegenzin en met een misprijzende blik. Inmiddels is het merendeel van haar dierbaren ervan overtuigd dat het in sommige opzichten heus goed voor haar is. Natuurlijk gelooft ze er zelf helemaal niets van. Ze wil haar woede koesteren, ze wil zich er iedere keer dat Nicks naam wordt genoemd, iedere keer dat er een nieuw detail naar voren komt, in onderdompelen, en daar kan ze geen pottenkijkers bij gebruiken.

Als Katie denkt aan het overdreven theatrale optreden van Richard die dag in de rechtszaal, bedoeld om de jury te beïnvloeden, wordt ze nóg kwaad. En toch begrijpt ze wel waarom hij het doet; met zijn woordkeuze en lichaamstaal probeert hij de gebeurtenissen tot leven te wekken. Wanneer hij het woord tot de juryleden richt, wanneer hij zijn hand omhoog brengt en zijn handpalm toont, dan roept hij daarmee in hun hoofden een deel van Nicks bestaan op. Wanneer Richard een stilte laat vallen, wanneer hij het hoofd buigt en met zijn vingertoppen zijn nekspieren masseert, dan weet zij dat er weer een beeld van Nick uit de schaduw tevoorschijn komt, en dat de juryleden op dat moment zijn afwezigheid kunnen voelen, ook al hebben ze hem nog nooit ontmoet. En toch, ook al begrijpt ze waarom hij zo te werk gaat, roept zijn werkwijze een woede in haar op die haar in korte, felle vlagen overvalt. Ze hoeft niet vast te leggen hoe iemand vooroverbuigt of plotseling stil blijft staan. Het is niet omdat ze dit materiaal niet kan bewerken en monteren om zo een nieuw verhaal te scheppen. Nee, het komt doordat ieder woord, iedere beweging van Richard zo berekenend is.

Ze vraagt zich af wat ze zou zien als ze zijn aantekeningen kon bekijken – iedere stap, iedere hoofdbeweging vooraf zorgvuldig gepland. *1. Als je vertelt hoezeer Katie haar man mist, buig dan je hoofd en speel 'onbewust' met je trouwring. 2. Niet vergeten: schud vol onge-*

loof je hoofd als je hun vertelt dat Jerry glimlachte voordat hij Nick doodschoot.

Iedere emotie, iedere beweging was van tevoren uitgedacht en ingestudeerd. Maar waar was *Nick* eigenlijk in deze show? Waar is hij, de echte *Nick*, de man die haar ontvallen is, waar is het vertrouwde gevoel dat zo onlosmakelijk met hem verbonden was? Dat nauwkeurig georkestreerde optreden, waarbij er zoveel aan *Richard* echt zou moeten lijken, vervult haar hele lichaam van woede en ze zou hem haar verdriet in tastbare, pijnlijke brokken willen overhandigen.

Op het terras neemt *Katie* een slok van haar drankje, zet het glas op de armleuning van de ligstoel en gaat naar de projector. Ze stelt hem nog wat bij en kijkt, terwijl ze de film versneld vooruitspoelt en de alcohol haar lege maag belaagt, naar de heen en weer zwiepende boomtoppen.

Het is november en de wind begint kouder te worden. Als de winter zich dit jaar op *Rhode Island* vroeg aandient, dan wordt alles grijs, eentonig en bewegingloos – de perfecte setting voor *Nicks* proces. Vandaag, nadat ze de rechtbank in *Providence* verlaten had en op weg was naar de parkeergarage op *Packet Street*, was ze even blijven staan toen een herfstachtige windvlaag het zwerfvuil op de stoep een eindje de lucht in blies – een kolkend en dwarrelend geheel waar ze ademloos en vol verwondering naar bleef kijken, ook al kreeg ze er geen prettig gevoel bij. Als ze alleen was geweest, zou ze die miniatuurwervelwind van kranten en snoeppapiertjes met wild maaiende armen en benen te lijf zijn gegaan. De grillen van de natuur kan ze nu niet gebruiken: ze wil het liefst dat alles bevriest, koud wordt, kleurloos en rustig, een verstild decor voor wat er komen gaat.

Ze laat de doorspoelknop los, zet het geluid weer aan en installeert zich met haar drankje onder de deken in de ligstoel.

Arthur en *Sarah* richten zich op en buigen zich iets naar voren om beter te kunnen horen welke vraag ze van achter de camera aan hen stelt. Daarna leunen ze weer achterover en kijken plotseling gespannen, met grote, onzekere ogen naar de camera.

‘*Hannah*, mijn zus, ja. Zij was de eerste van de familie,’ zegt *Arthur* uiteindelijk. Hij knippert twee keer met zijn ogen en kijkt even naar

links. Hij vouwt zijn handen en legt ze in zijn schoot. Sarah kijkt met een klein, onzeker glimlachje naar de camera.

‘Ze had blond haar en blauwe ogen, snap je,’ zegt Arthur, knikkend. ‘Dus dan denk je, haar zal niets overkomen, zij ziet er goed uit, net als zij.’

Er is niets natuurlijk meer aan Sarahs glimlach; ze kijkt alsof ze wacht tot iemand een foto van haar maakt.

Met haar glas in de hand komt Katie overeind. Over het terras loopt ze naar het trapje en stapt op het vergeelde gras, waarbij ze ervoor oppast de lichtbundel van de projector niet te doorbreken.

‘We moesten toch iets te eten hebben?’ klinkt Arthurs stem vanaf het terras door de donker wordende tuin. Hij buigt zich voorover en plotseling komen zijn handen tot leven. Ze fladderen als motjes boven zijn schoot, maar Sarah blijft roerloos zitten, met wijd opengesperde ogen. ‘We konden die mensen toch niet vragen het brood uit hun mond te sparen, om samen met ons honger te lijden? Door ons in huis te nemen zetten ze ook hun eigen leven op het spel.’

De tussenliggende jaren worden overbrugd door een stilte die zo zwaar op Arthurs schouders rust dat zijn rug er krom van wordt.

‘We moesten haar toch wel wegsturen?’ vraagt Arthur, maar zijn lichaam, zijn ogen – die nog groter lijken omdat Katie er nu vlak bij is komen te staan – verraden dat er misschien toch wel andere mogelijkheden zouden zijn geweest.

Katie gaat in de lichtbundel staan en legt haar hand plat tegen de schuur en vormt zo een scheiding tussen Arthur en Sarah. In de felle lichtbundel ziet ze kleine, dansende stofjes oplichten boven haar hand, haar arm. Er trekt nog een windvlaag door de tuin. Haar haar waait op en ze sluit haar ogen. De bomen ruisen wild, ze hoort een vogel klapperend opvliegen en dan valt, in een totale stilte, de avond.

Als ze haar ogen weer opent, ziet ze op haar hand de schaduw bewegen – de afstand tussen haar vrienden verkleint zich en ze komen weer dicht naast elkaar te zitten.

Later staart Katie in het donker naar de muur van de schuur waar zojuist haar vrienden nog te zien waren. Ze mijmert over de vreemde

wendingen die een mensenleven kan nemen, over het verschil tussen wat het leven ogenschijnlijk te bieden heeft en het lot dat een mens uiteindelijk krijgt toebedeeld. Op die bewuste dag had ze ook in deze stoel gezeten, helemaal aan de rand van het terras om de laatste zonnestralen op haar blote benen te voelen. Ze weet nog dat ze zich die dag vreemd genoeg heel gelukkig voelde, zomaar, omdat Nick misschien wel zou bellen, dat hij op datzelfde moment misschien ook wel aan haar dacht. Toen de telefoon ging verscheen er een hoopvolle glimlach op haar gezicht. Ze sprong op, haastte zich naar binnen en nam, lichtjes buiten adem, opgewekt de telefoon op.

Nog geen uur later stond ze voor een grote ruit te wachten en moest ze haar best doen om overeind te blijven, niet in te storten.

‘Heel even maar,’ had de vrouw naast haar gezegd, ‘het is alleen om de identiteit te kunnen vaststellen.’

Over enkele seconden zou zich onherroepelijk een nieuwe herinnering aan Nick in haar geheugen griffen; een beeld dat voortaan aanwezig zou zijn in haar brein. Daar zou het zich vastzuigen aan alle andere herinneringen die ze samen hadden gecreëerd: een gezellig gesprek aan tafel, een voorjaarsochtend die ze in elkaars armen hadden doorgebracht, een felle ruzie over zijn moeder. Dit nieuwe beeld zou zich vooraan in haar geheugen nestelen en de gekoesterde en alledaagse herinneringen naar de achtergrond verdringen. Ondanks alles was Katie zich bewust van het sterk cinematografische aspect van dit moment, dat zich in een nevel, als in een droom leek te voltrekken. Ze stelde zich voor dat ze, wanneer de luiken werden geopend, haar blik met ingehouden adem over Nicks asgrouwe gezicht zou laten gaan, haar eigen teint al snel even bleek als de zijne. Dit beeld zou zich diep in haar bewustzijn vastzetten en alle oudere herinneringen wegdrukken. Ze zag zichzelf al kort knikken naar de vrouw die te dicht bij haar stond, alsof ze bang was iets te missen wanneer Katie straks onherroepelijk tot gruis zou vergaan.

Er werd een deur geopend en ze hoorde het geklik van hakken naderbij komen – het leek wel of alle geluid getemperd werd door bolletjes katoen in haar oren, maar tegelijkertijd klonk alles zo hard dat Katie het gevoel kreeg dat iemand zijn vingers met kracht om

haar ribben vouwde. En toen die stem achter haar, helder en scherp:

‘Ik ben gekomen om het lichaam te identificeren.’

Candice. De moeder van Nick.

Katie keek niet om, maar greep zich vast aan de vensterbank. De vrouw naast haar begon onbeholpen te stamelen. Katie ving alleen iets op over ‘echtgenote’ en ‘familie’ en hoorde vervolgens wat Candice zei.

‘Mijn zoon is vorige maand bij haar weggegaan. Ik ben de aange-
wezen persoon.’

Katie merkte dat de vrouw naar haar keek, maar ze hield haar blik stug op de ruit gericht. Precies op dat moment werden de luiken geopend. Een man in een witte jas groette haar met een hoofdknikje en liep vervolgens naar de metalen brancard. Met rustige bewegingen lichtte hij het laken ter hoogte van Nicks gezicht iets op en wachtte op Katies reactie, want hij zag dat ze naar hém bleef staren zonder haar ogen op haar overleden echtgenoot te richten. Voordat ze Nick voor het laatst zag wilde ze een antwoord formuleren voor Candice. *Ik had hem gevraagd om weg te gaan. Tijdelijk. Hij was nog van mij.* Maar voor ze iets kon zeggen hoorde ze weer die kille stem van Candice:

‘Dat is mijn zoon. Dat is Nicky.’

Toen pas slaagde Katie erin haar blik richting de brancard te wenden, naar het laken dat boven Nicks gezicht werd opgehouden. Ze zag zijn volle wenkbrauwen en een stuk van zijn donkere kruin en toen lag het laken er alweer overheen. Ze moest zich beheersen om niet met haar vlakke hand op de ruit te slaan en uit te roepen: *Wacht, wacht! Ik heb het nog niet goed gezien!*

Ze voelde Candice’ ogen in haar rug, maar weigerde zich naar haar om te draaien. Katie hoefde zich nergens voor te schamen, ze had niks verkeerd gedaan. Nick zou vanzelf bij haar teruggekomen zijn.

‘Hij was een briljante man,’ zei Candice uiteindelijk tegen Katies rug. Het klonk trots en verwijtend tegelijk.

Katie hoorde hoe haar schoonmoeder (was het nu haar ex-schoonmoeder?) met tikkende hakken wegliep en ze had zin om haar van alles na te roepen. De laatste ontboezemingen van Nick bijvoorbeeld,

die hij had gedaan voor hij vertrok, van die typische echtelijke geheimen die Candice op eenzame avonden zouden teisteren.

En toen wenste ze, waarom wist ze ook niet, dat die laatste, vreselijke aanblik van Nick al haar andere herinneringen zou overschaduwen, om alles wat er tot dan toe was voorgevallen naar de achtergrond te verdringen. Alles liever dan wat er in werkelijkheid gebeurde: ze draaide zich om en zag hoe zijn moeder van haar weg beende, met kaarsrechte rug en op een vreemde manier haast triomfantelijk.